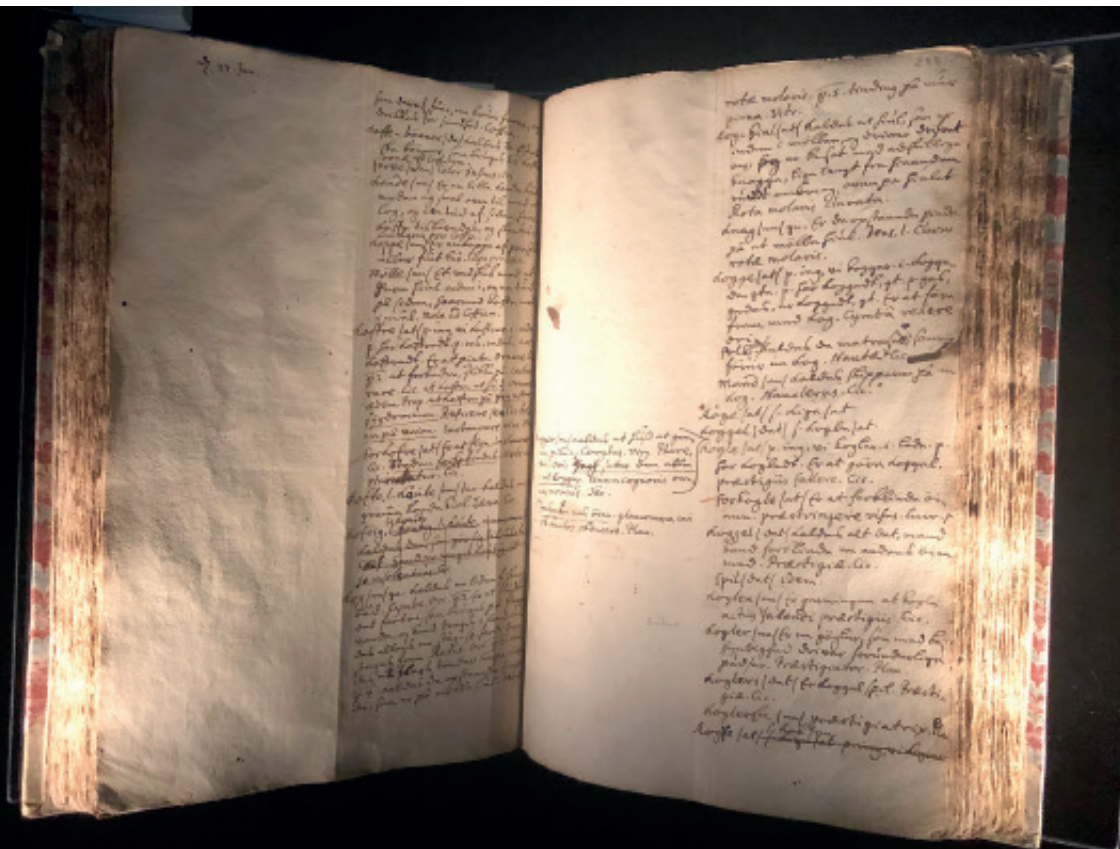

Rudersdal Museer årsberetning 2019

Af Anja Olsen

Rudersdal Museer årsberetning 2019

Af Anja Olsen

Der er ingen tvivl om, at 2019 startede i højt tempo! Foruden den populære nytårskur og museets øvrige formidlingstilbud bar begyndelsen af året præg af, at Mothsgårdens faste udstilling var planlagt til at åbne 1. april. Montrer blev bygget, genstande fremfundet, tekster skrevet, teknik installeret og butik indrettet. Samtidig havde tidligere museumsleder, Jon Voss, opsagt sin stilling, og en ny museumschef skulle ansættes. Trods de mange bolde i luften lykkedes det hele på flotteste vis.

Med åbning af Mothsgårdens faste udstillinger fik Jon Voss sikret et godt afsæt for museets fremtid. Og da 2019 også blev året, hvor det sidste bind af Niels Peter Stillings vægtige værk "Rudersdal i Danmarks-historien" så dagens lys må man sige, at der blev lagt nogle gode solide trædesten til berigende lokalhistoriske oplevelser i fremtiden.

Matthias Moth er en vigtig del af de nye udstillinger på Mothsgården, og her er han i levende figur, spillet af Rasmus Iversen, til åbning af de permanente udstillinger 29. marts.
Foto: Ole Tage Hartmann

“De første...?”

Det var ikke kun på Mothsgården, at skridt ind i fremtiden blev taget. Forberedelserne af det nye museum for Vedbækfundene tog også fart. En milepæl blev nået med publikationen ”De første...?” der samler visioner og potentialer for Vedbækfundenes fremtid. Udviklingen af projektet er i skrivende stund undervejs, og vil fylde en del i museets arbejde i de kommende år. Målet er at skabe en museumsperle i Vedbæk, der er lige så nytænkt og interessant som de eksisterende udstillinger var, da de åbnede i 1984. Og det skal nok lykkes!

Kendskabet til Rudersdal Museer har været i fokus i 2019, særlig hvad angår strategier rettet mod digitale platforme og sociale medier. Og med gode oplæg og tilbud har dette allerede medvirket til et øget besøgstal og markant flere følgere på Facebook og modtagere af vores nyhedsbreve.

Ingenting kommer af sig selv, og uden arkivets fleksible og understøttende indsats for både Mothsgårdens udstillinger og de lokalhistoriske publikationer, ville vi ikke kunne se tilbage på et lige så historierigt 2019. Men der skal to – eller flere – til en tango, og uden stor og velvillig indsats fra Historisk-Topografisk Selskab for Søllerødeggen, HISTTOP, Birkerød Lokalhistoriske Arkiv og Museum, BLAM, Søllerød Grundejerforening, Søllerød Kirke og gode venner af museet ville vi ikke have kunne fastholde det høje tempo, som året startede med. Men som man kan læse i følgende årsberetning, så vedblev kadencen at være høj, og 2019 blev fra start til slut et år med nye udstillinger, foredrag, publikationer, artikler, rundvisninger, arrangementer, skattejagter, undervisning og events.

ÅRET DER GIK

Åbning af permanente udstillinger på Mothsgården

I 2014 flyttede museets administration fra Mothsgården i Søllerød til Nærum, og en omfattende istandsættelse og udstillingsopbygning blev sat i værk i hovedbygningen på Matthias Moths gamle landsted. Den 1. april 2019 kunne museet slå dørene op til det nænsomt renoverede hus og de nye faste udstillinger, der gennem tre temaer fortæller hele Rudersdals historie. Den tidligere udstillingsfløj fungerer nu som særudstillingsfløj, og i 2019 har Rudersdal Museer åbnet særudstillingerne ”Bag facaden” med portrætmalier fra egen samling og ”Langt fra verden” med Daniel Bødker Sørensens fotografier fra vor egen.

Samarbejde med lokalhistoriske foreninger

Rudersdal Museer har også i 2019 haft et stærkt og højt skattet samarbejde med HISTTOP og BLAM. I samarbejdet med HISTTOP udgav Rudersdal Museer Søllerødbogen, og har i dette arbejde mødtes med projektgruppen en gang om måneden. Kommunens monumenter besigtiges af partnerskabet, der foruden repræsentanter fra museet og

Der var mange gode tilbud til høstmarkedet den 13. oktober på Vedbækfundene.
Foto: Anja Olsen

Rudersdal Kommune, også består af repræsentanter fra HISTTOP og BLAM. Med disse gode lokalhistoriske kræfter drages der god omsorg for kommunens monumenter.

Besigtigelse af nedlægningsstruede grave i Birkerød er en opgave Rudersdal Museer løser sammen med BLAM. I 2019 drejede det sig om knap 50 grave, hvoraf en håndfuld blev sikret.

Som noget nyt inviterede Rudersdal Museer og HISTTOP til Høstmarked på Vedbækfundene søndag den 13. oktober, hvor HISTTOPs og museets bøger kunne købes til en favorabel pris. Det var en indbringende dag for begge parter, der fik tyndet lidt ud i bogdepoterne.

Maglemoseruten blev indviet den 27. oktober, og her var Rudersdal Museer sammen med HISTTOP med til at sikre en interessant tur for de mange fremmødte.

Rudersdal Museer nyder godt af den store lokalhistoriske interesse og den viden, der findes i både BLAM og HISTTOP. Til særudstillingen ”bag facaden” var BLAM behjælpelig med god viden, og særudstillingen ”Langt fra verden” blev til med stort engagement fra HISTTOP.

Daniel Bødker Sørensen hænger selv sine smukke fotografier op til særudstillingen "Langt fra verden" der åbnede 14. november.
Foto: Anja Olsen

EVENTS

Hop og Rock

Til det årlige Hop og Rock-arrangement tilbød Rudersdal Museer, at de mange glade børn kunne skyde et vildsvin, lege gammeldags lege og skrive med blæk som vore bedsteforældre. Det var gode tilbud, der særligt blev benyttet af de børn, der havde behov for at sidde i fred og ro. Til Nærum Kulturdag havde Rudersdal Museer fundet genstande frem fra studiesamlingen, som de besøgende måtte røre ved og undersøge for at finde ud af, hvad de i sin tid blev brugt til. Fra arkivet havde museet fundet billeder og kort frem, som de besøgende kunne studere. Til Vedbæk Havnedag bød HISTTOP og Rudersdal Museer på en guidet tur i Vedbæk. Turen blev orkestreret af Axel Bredsdorff, der åbenbarede de mange gode historier der gemmer sig.

Mothsgården som det lokale samlingssted i Søllerød

Rudersdal Museer har et stort fokus på, at Mothsgården skal skabe liv i Søllerød, og har et godt samarbejde med Søllerød Grundejerforening, Søllerød Kirke, ejendomsmægleren Zola, Købmanden i Søllerød, og når det er muligt også med Søllerød Kro og Søllerød Blomster. Sammen med

En ny god tradition er juletræstænding og julegløgg 1. søndag i advent på Mothsgården.
Foto: Anja Olsen

Søllerød Grundejerforening indviede Rudersdal Museer bybrønden den 15. september, og den 27. oktober afholdtes halloween for 350 gæster. Den 1. december inviterede Rudersdal Museer alle samarbejdspartnere til juletræstænding, gløgg og julehygge som en ny tradition.

Halloween på Mothsgården er en hyggelig tradition for børn og voksne, der sammen laver uhyggelige græskarlygter.
Foto: Anja Olsen

Som en del af initiativerne rettet mod den fysiske sundhed inviterede Rudersdal Museer på nytårstur i Rude Skov, forårstur i Geelskov, sommertur til Femsølyng og Høje Sandbjerg, efterårstur i Maglemosen. Her gik den fysiske og mentale sundhed hånd i hånd. Der har vist sig stor interesse for at komme med på de guidede ture.

Den lokalhistoriske forankring i Nærum

Arkivets placering i Nærum understøtter HISTTOP's forankring på Nærum Bibliotek, og arkivet bistod arbejdet med Niels Peter Stillings andet og sidste bind af værket "Rudersdal i Danmarkshistorien" ved at fremfinde og rekvirere godt og vel 1000 illustrationer fra Arkivets og eksterne parters samlinger.

Af de lidt kedeligere historier må nævnes, at Rudersdal Museer har haft vandskade på magasinet i Nærum. Her blev 81 foliobind beskadiget, og de er sendt til konserveringscenteret i Vejle, hvor de nu tørres og sikres.

I 2019 har Rudersdal Museer afprøvet skoletjenestetilbud knyttet til Mothsgårdens nye udstillinger. Sammen med Rudersdal Billedskole udviklede museet et forløb med fokus på de unges mentale sundhed, hvor eleverne først blev undervist på museet i selvscenesættelse gennem tiden og efterfølgende skulle lave et selvportræt. Undervisningsforløbet blev afholdt med succes for 5. klasser.

Rudersdal Museer har holdt foredrag om sundhed og sundhedsidealere gennem tiden. Med udgangspunkt i Vedbækfundenes kost og sundhedsidealerne i 1800-tallet udfordrede Anne Birgitte Gurlev og Anders Bank Lodahl nutidens sundhedsopfattelse. Samme tema gik igen i museets rundvisning på Eberødgård, hvor særligt tidligere opfattelser af mental sundhed blev diskuteret.

Rudersdal Museer er også en forretning, hvor indtægter fra butikssalg og private arrangementer er vigtige. Derfor har museet udviklet et koncept, der bygger på Matthias Moth. Konceptet har sit eget genkendelige design og navn "Moths fineste". Museets valnøddesnaps tog derfor navneforandring

Den traditionelle valnøddesnaps i nye klæde på Mothsgården
Foto: Anja Olsen

*Vedbæk-
fundene tilbage
til Vedbæk*

til "Moths fineste valnøddesnaps" og fik følgeskab af "Moths fineste notesbog" og en kop med "Moths fineste ord". Formålet er dobbelt; kendskabet til Moth bliver større og museet præsenterer unikke og attraktive produkter.

Projektet "Nyt museum til Vedbækfundene" har været museets vigtigste opgave i 2019. Først på året udgav Rudersdal Kommune publikationen "De første...?", der præsenterer Vedbækfundenes potentialer. Herefter blev bygherrerådgiverne Bauherr knyttet til projektet og en egentlig projektorganisering nedsat. Den 29. september inviterede Rudersdal Kommune til "Åben museumsgrund". Omkring 150 gæster kom og fik en smagsprøve på formidling på grunden og en snak om projektet. Rudersdal Museer ønsker også at opbygge et godt forhold til de fremtidige naboer. Dagen blev en succes og en god start på museets fremtid i Vedbæk.

Der er dog stadig mange aktiviteter i relation til de eksisterende udstillinger på Gl. Holtegaard, og den 1. september afholdtes der "åben boplads" med mange gode aktivitetstilbud til hele familien, der desværre blev stærkt påvirket af et kedeligt vejr.

Til åben boplads prøver børn forskellige jægerstenalderaktiviteter som her, hvor de laver lerkar.
Foto: Anja Olsen

Familiestunder

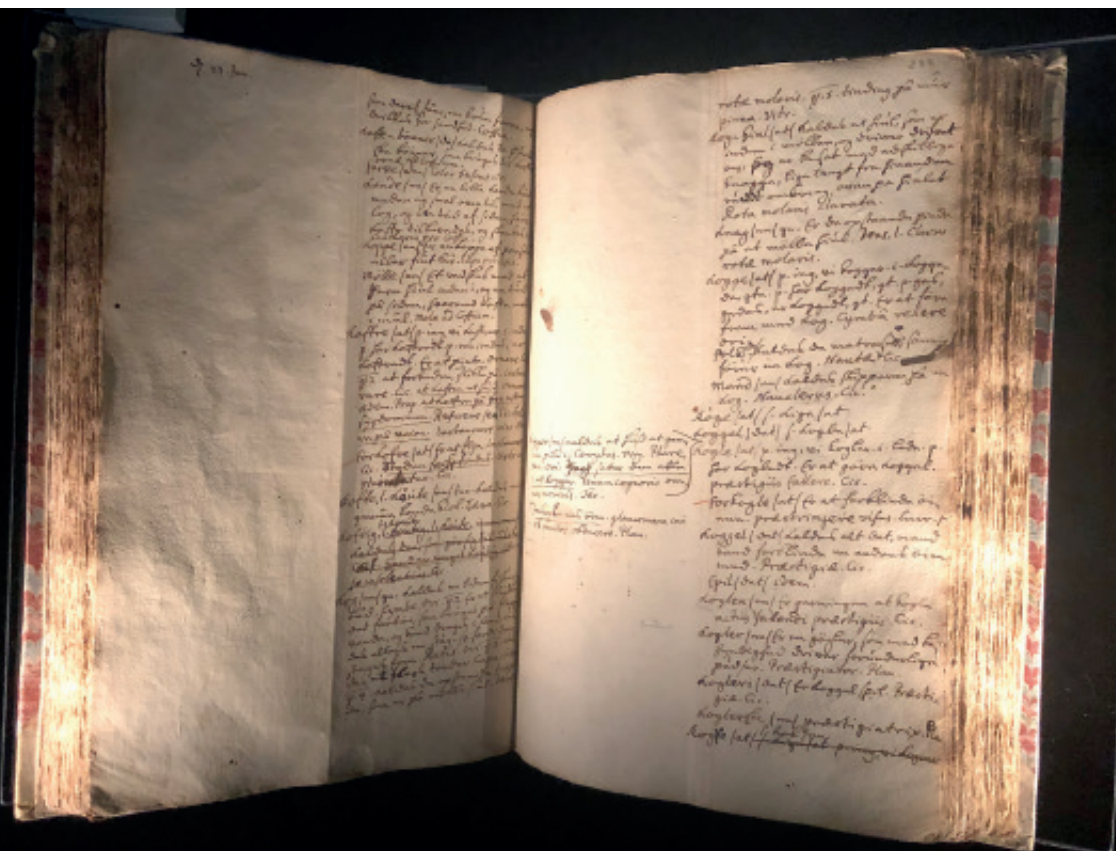
Sammen med kulturområdet har museet holdt to "familiestunder". På Vedbækfundene var temaet Yduns forsvundne æbler. Her skulle børn og voksne løse mysteriet om Yduns æbler, der er de æbler, som giver guderne evig ungdom. Æblerne var forsvundet, og børnene skulle finde dem. Undervejs kom de ud på en rejse gennem æblets kulturhistorie og mødte historiske personer og figurer fra myter og eventyr. På Mothsgården var emnet for familiestunden "urtejagt". Her skulle deltagerne finde urter og lave deres eget herbarium, Et *herbarium* er en slags billedbog med lægeurter. Urtejagten kredsedede om Matthias Moth og hans far, der var livlæge. Begge dele har været berigende formidlingsmåder og har sat museet i forbindelse med nye målgrupper.

ANDRE HISTORIER FRA ÅRET DER ER GÅET

En funden flise

I forbindelse med opbygningen af den nye permanente udstilling på Mothsgården, blev Matthias Moths studerekammer genskabt som rammen om fortællingen om Moth og hans ordbog. Fra skiftet efter Moths død i 1719

Som det eneste sted i Danmark er Moths ordbog udstillet på Mothsgården. I en klimastyret og lysreduceret montre ligger bind XI af Matthias Moths håndskrevne "glosebog". Hver tresindstyve dag skiftes opslaget så siderne ikke bliver overbelastet.

Flisen fra Matthias Moths landsted.

har vi en beskrivelse af hvert enkelt rum. Studerekammeret indeholdt blandt andet en jernovn, og ved siden af den var væggen beklædt med blå hollandske fliser for at skærme væggen mod varmen fra ovnen. Sådanne fliser eller kakler findes i et meget forskellige motiver, men vi havde for et par år siden fået et fingerpeg om hvordan de måske kan have set ud. I forbindelse med omlægningen af kloakeringen på Mothsgårdens gårdsplads i 2015 havde entreprenøren fundet et stykke af en flise, der

meget vel kunne være fra perioden. Flisen er blå og hvid og har et tilsyneladende bibelsk motiv med en knælende person foran et alter. Det lykkedes at finde en producent af historiske fliser, som havde netop disse motiver, så i dag har studerekammeret en flisevæg, der ligner flisen fra gårdspladsen som måske, måske ikke, er valgt af Moth for over 400 år siden.

Ferler

Rudersdal Museer modtog i 2019 to pudsige genstande, nemlig to ferler. En ferle er et prygleredskab, bestående af en rund træskive med et langt skaft. Ferlen blev helt op i 1700-tallet især brugt i skolevæsenet til at straffe eleverne med slag enten på ryggen eller på håndfladerne. De to ferler har dog ingen ømme rygge på samvittigheden, De var nemlig jubilæumsgaver fra Danmarks Lærerforening til Søllerød Kommune-lærerforening ved dennes 50 års og 75 år jubilæer i henholdsvis 1969 og 1994. På museet vælger vi ikke at lægge for meget i, at lærerforeningen donerer afstraffelsesredskaber fra de gode gamle dage, hvor man måtte slå eleverne, som jubilæumsgaver.

Udgravningen ved Wesselsminde

I sensommeren gik Museum Nordsjælland i gang med udgravninger af det, der afslørede sig som en tidlig middelalderlig kirkegård fra 1000- og 1100-årene. Kirkegården viste sig at rumme op mod 400 grave fra overgangstiden mellem vikingetid og middelalder. Tidligere museumsleder, Niels Peter Stilling, har længe været overbevist om, at Nærums første kirke har ligget i dette område (jfr. Rudersdal I Danmarkshistorien, bd. 1, s. 95 og 99). Udgravningerne synes at bekræfte denne antagelse.

De spændende udgravninger syd for Nærum der i 2019 afdækkede en kristen kirkegård fra den tidligste middelalder. Foto: Anja Olsen

Centralt på kirkegården ligger et gravtomt område. Endnu er der ikke fundet sikre spor efter selve kirken, men meget taler for, at den har ligget her. I givet fald har der været tale om en mindre trækonstruktion på maks. 50-70 m², som det kendes fra andre tidlige danske kirker af træ. Kirkegården blev anlagt i 1000-årene og opgivet senest i slutningen af 1100-tallet, hvor Søllerød kirke blev opført nogle kilometer derfra, formentlig på foranledning af Biskop Absalon. Herefter gik kirken og kirkegården mellem Nærum og Mølleåen i glemmebogen.

RUDERSDAL MUSEERS ARBEJDE INDEN FOR MUSEUMSLOVENS FEM SØJLER

Indsamling

I forbindelse med indretningen af de nye udstillinger på Mothsgården, har Rudersdal Museer eftersøgt og indlånt et originalt bind af Matthias Moths aldrig udgivne ordbog, samt Moths sølvbæger, dronning Sofie Amalies gevær, kong Christian den 5.s parforcejagthorn, en skibsmodel og en bilæggerovn. Desuden har Rudersdal Museer indkøbt kopier af fliser, der har siddet bag Moths bilæggerovn og tekstiler, som ligner de tekstiler, der beskrives i skiftet efter Matthias Moth.

Der ryddes op på arkivet. Arkivar Morten Meinert Jensen med arkivkasser foran indgangen til arkivet i Nærum. Foto: Svend Christensen

Registrering

Rudersdal Museer har modtaget og indlemmet 16 genstande med relevans for museet og registreret 41 sager. Det er blandt andet en stor plakatsamling fra Søllerød kunstforening og de første elevmapper fra skolehjemmet Skovly, som nu endelig kan studeres. Foruden de tidligere nævnte ferler modtog museet også interiør fra børneafdelingen på Nærum Bibliotek. Det er et fint rundt bord og en skammel udformet som en terning. Møblerne er fra 1950'erne og fra denne periode modtog museet også nogle meget fine påklædningsdukker der forestiller filmstjernen Doris Day og Prinsesse Margrethe.

Bevaring

Organisering af Rudersdal Museers magasiner er en igangværende opgave, som håndteres løbende, når tid og ressourcer tillader det. Magasinerne på Skovlyskolen og Dronninggårdskolen er flere gange omorganiseret for at få plads til nye genstande, f.eks. til det selvspillende klaver, som Rudersdal Museer modtog i slutningen af 2018. I forbindelse med oprydningsugen i december blev der frigjort plads på Dronninggårdmagasinet, så der nu er bedre plads til montre. Rudersdal Museer må dog desværre fastholde modtagelsesstop for arkivalier, der indeholder personfølsomme oplysninger, fordi museet ikke råder over plads i forsvarligt sikrede magasiner.

Forskning

Rudersdal Museer har hovedrollen i udgivelsen af det digitale tværkommunale forskningstidsskrift GRANSK, der for første gang gik i

luften 16. december. Rudersdal Museer er repræsenteret med artiklen "At udstille grave – formidling af jægerstenalderens grave på museer" af Sabine Thrane.

Kulturstyrelsen definerer forskning som peer reviewed materiale, hvilket vil sige artikler der er fagfællebedømt og anerkendt som forskningsmateriale. Dermed kan artikler skrevet til Søllerødbogen ikke medregnes museets forskningsproduktioner uanset redaktørens skarpe øje og forfatterens store viden. Men det ændrer ikke ved, at der er meget god viden i de mange artikler skrevet både af førstehandsvidner og vidende lægfolk, der udgives i Søllerødbogen. I 2019 har museumsinspektør, Anders Bank Lodahl skrevet artiklen "Græsdoktoren på Persilleslottet" i Søllerødbogen og artiklen "Mellem adventismen og sundhedsvæsenet – Skodsborg badesanatorium 1898-1992" til Dansk Medicinhistorisk Årbog 2019.

Formidling

Grundlæggende er det museets opgave at formidle Rudersdals nyere tids historie for borgerne, hvortil kommer den vigtige historie om oldtiden, som Vedbækfundene så fornemt præsenterer, og endelig stiller arkivet sit store unikke materiale til rådighed for alle lokalhistorisk interesserede. Samlet set har Rudersdal Museer haft 14.430 besøgende, åbnet 9 udstillinger, haft 32.236 hits på hjemmesiden, afholdt 183 rundvisninger og besvaret 1.633 henvendelser på Arkivet. Fordelingen af besøgene er specificeret i afsnittet "Nøgletal".

Høringer

Rudersdal Museer har behandlet 298 byggesager og 22 lokalplaner i tæt samarbejde med Team Bevaring i Rudersdal kommune. Det gode samarbejde sikrer, at der bliver passet godt på kulturarven i Rudersdal, og generelt er der en stor forståelse hos både borgere og kollegaer for museets holdninger. Ansøgningerne spænder vidt. Fra ønske om nye lamper i et bevaringsværdigt område til nedrivning eller ombygning af bevaringsværdige huse.

Nøgletal

ANSATTE/ÅRSVÆRK:

Ved udgangen af marts fratrådte Museumsleder Jon Voss efter 6 års lederskab for Rudersdal Museer. 1. maj tiltrådte Anja Olsen som museumschef.

Birgitte Ravnsnæs begyndte i seniorjob 1. juni med opgaver inden for markedsføring, branding og kommunikation. 1. juni blev også Mie Marie Vinther Ellekilde ansat som museumsfaglig projektdriver i forbindelse med projektet "Vedbækfundene tilbage til Vedbæk". Rudersdal Museer har i årets løb sagt farvel til arkivar Marlene Drewsen.

**Ved udgangen af 2019 var
Rudersdal Museers personale som følger:**

Anja Olsen	museumschef
Annelisa Petersen	sekretær
Svend Christensen	museumsinspektør, <i>leder af Motbsgården</i>
Kirsten Schmidt	udstillingsarkitekt
Anders Bank Lodahl	museumsinspektør
Steen Nielsson	museumsassistent
Marian Hvilshøj Garnerø	museumsvært
Emma Sofie Foss	tilkaldevikar
Cecilie Bach Stoffer	tilkaldevikar

VEDBÆKFUNDENE

Anne Birgitte Gurlev	museumsinspektør, <i>leder af Vedbækfundene</i>
Sabine Thrane	formidlingsmedarbejder
Line Jørgensen	tilkaldevagt
Therese Kaarsberg Wiitanen	tilkaldevagt
Anna Vebæk Gelskov	tilkaldevagt
Mette Steen Egholm Hansen	tilkaldevagt
Ida Lolk Toghøj	tilkaldevagt

LOKAL HISTORISK ARKIV

Morten Meinert Jensen	arkivar
Ditte Stoltz	arkivar
Amanda Bernbom	tilkaldevikar

I alt 9,18 årsværk

Nøgletal	2016	2017	2018	2019
Antal besøgende				
- på Mothsgården	3.779	3.587	3.738	4.738
- på Vedbækfundene	8.361	7.590	7.350	8.059
- på Historisk Arkiv	1.533	996(1)	1.879	1.633
	13.673	12.173	12.967	14.430
- antal hits på hjemmeside	58.361	67.748	29.731(1)	32.236
- antal udstillinger i alt	8	7	9	9
Antal udstillinger på:				
- Mothsgården	4	4	5	5
- på Vedbækfundene	3	3	4	4
- på Historisk Arkiv	1	0	0	0
Antal omvisninger (inkl. omvisninger udenfor huset) på:				
- Mothsgården	29	21	18	33
- på Vedbækfundene	121	144	134	125
- på Historisk Arkiv	6	6	5	5
- Heraf udenfor Museet & Arkivet	17	15	20	20
Antal henvendelser på Historisk Arkiv i alt:	1.526	996(2)	1.879	1.633
Heraf:				
- på Historisk Arkivs læsesal	252	132	265	297
- telefon/mail	562	224	621	289
- i forbindelse med arrangementer	712	640	993	1047
Museets behandling af byggesager vedr. bevaringsværdige bygninger i henhold til museumslovens kapitel 8:				
- antal nye sager	232	406	431	298
- antal tilkendegivelser	22	64	21	12
- antal lokalplansbehandlinger (3)	19	41	19	22

(1) Fra 2018 opgøres tallet på en ny måde

(2) Lukket i perioden 15-07-18 til 10-11-18 i forbindelse med flytning.

(3) I lokalplaner er indeholdt: Godkendte lokalplaner og lokalplanforslag, som sagsbehandles i flere stadier, Kommuneplaner og kommuneplantillæg, samt fredninger.

Særtryk af Søllerødbogen 2020
Historisk-topografisk Selskab for Søllerødegne
Rudersdal Museer